

การพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
Development of Integrated Local Development Plan Process of
Pong-Ngam Subdistrict Administrative Organization,
Mae Sai District, Chiang Rai Province

ณัฐพงศ์ รัตนสุวรรณ*

Natthaphong Rattanasuwan

ประยูร อิมิวัตร์**

Prayoon Imiwat

ภุริพัฒน์ แก้วศรี***

Phuripat Kaewsri

(Received: 19 November 2024; Revised: 14 January 2025; Accepted: 10 June 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (2) ศึกษาปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (3) เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการ

* หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานภาครัฐ, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Graduate Student, Master of Public Administration, Program in Public Administration, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University, Corresponding Author Email: 668970012@crru.ac.th

** รองศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Assoc. Prof., DPA, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University, Email: prayoon6318@gmail.com

*** รองศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Assoc. Prof., Ph.D., Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University, Email: khunphuripat@gmail.com

ขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปริมาณ ประชากรที่ศึกษา คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวนทั้งหมด 265 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิภาควิชาการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่มีประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเพื่อสรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นถูกต้อง และชัดเจน ในการจัดเวทีประชาคมมีการเชิญหน่วยงานราชการอื่นมาร่วมรับฟังและเสนอความคิดเห็นร่วมกับประชาชน ซึ่งการจัดประชุมคณะกรรมการเพื่อกำหนดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาเป็นไปตามความต้องการของประชาชน ตลอดจนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ครอบคลุมผู้เกี่ยวข้อง (2) ปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม คือ การขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน การขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการจัดบันทึกและรวบรวมข้อมูล การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีลำดับขั้นตอนมากทำให้เกิดการล่าช้า ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ทันต่อสถานการณ์ (3) แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม ที่สำคัญ คือ ควรมีการระดมส่วนราชการและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในทุก ๆ ขั้นตอน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันอย่างรอบคลุม โดยภายหลังจากการดำเนินการนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติ ควรมีการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นประจำอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทุกภาคส่วน ตลอดจนควรให้ความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์แผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

คำสำคัญ: แผนพัฒนาท้องถิ่น, การบูรณาการ, องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม

Abstract

This research aimed to (1) study the status of the integrated local development plan of Pong Ngam Subdistrict Administrative Organization, Mae Sai District, Chiang Rai Province; (2) study the problems in the integrated local development plan of Pong Ngam Subdistrict Administrative Organization, Mae Sai District, Chiang Rai Province; and (3) propose a guideline for the development of the integrated local development plan process of Pong Ngam Subdistrict Administrative Organization, Mae Sai District, Chiang Rai Province. This research was a quantitative research. The population studied was the village committee, totaling 265 people. The key informants were community leaders, local administrators, academic experts, related officers, and people with experience in local development plan preparation, totaling 15 people. The research instruments were questionnaires and focus group discussions. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and analysis of data from focus group discussions to summarize the results of the study.

The research results found that (1) The conditions of the integrated local development plan preparation of Pong Ngam Subdistrict Administrative Organization are: the appointment of a committee to prepare the local development plan is correct and clear. In organizing the community forum, other government agencies are invited to listen and provide opinions with the public. The committee meeting to determine the development project/activities is in accordance with the public's needs. In addition, a committee has been appointed to monitor and evaluate the implementation of the local development plan covering all relevant parties. (2) The problems of the integrated local development plan preparation of Pong Ngam Subdistrict Administrative Organization are: the lack of knowledge and understanding of the local

development plan preparation process of the responsible officials, the allocation of a budget that is insufficient to meet the public's needs, the lack of modern materials and equipment for recording and collecting data, and the preparation of the local development plan has many steps, causing delays and the inability to respond to the public's needs in a timely manner. (3) The important guidelines for developing the integrated local development plan preparation process of Pong Ngam Subdistrict Administrative Organization are: the mobilization of relevant government agencies and sectors to jointly implement the local development plan at every step by giving the public an opportunity to participate in thinking, doing, making decisions, and receiving benefits, as well as the determination of the vision, mission, strategies, and guidelines for local development that are consistent and comprehensively linked. After the implementation of the local development plan, there should be regular monitoring and evaluation of local development plans covering all sectors, and importance should be given to publicizing local development plans to the public and relevant agencies.

Keywords: Local Development Plan, Integration, Pong Ngam Subdistrict Administrative Organization

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นต้นมานั้น ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและ กิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 250) นอกจากนี้ พระราชกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 มาตรา 16 (1) ได้กำหนดให้เทศบาล เมือง พัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พุทธศักราช 2562 มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลยังขยาย บทบาท หน้าที่ออกไปรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วยและในการดำเนินงานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ รวมตลอดทั้งมีกลไกให้ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 253)

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นต้องได้รับการแต่งตั้งหน่วยงาน ภาครัฐและภาคประชาชน ทั้งนี้ ภาคประชาชนต้องได้รับการคัดเลือกมาจากตัวแทนประชาคมท้องถิ่น โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ซึ่งมีหน้าที่กำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนา วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย ยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น การกำหนดโครงการ/ กิจกรรม ตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องอาศัยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตาม และประเมินผล ร่วมรับประโยชน์เพราะประชาชนในชุมชนเท่านั้นจะสามารถรับรู้ปัญหาและหา

แนวทางการแก้ปัญหา เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนที่เหมาะสมที่สุด และจากการที่รัฐบาลได้ถ่ายโอนภารกิจในการบริหารจัดการท้องถิ่นแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจอิสระในการบริหารและเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เมื่อได้จัดทำแผนตามระเบียบขั้นตอน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้องนำแผนไปปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนเป็นหลัก ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ให้ใช้แผนพัฒนาเป็นพื้นฐานในการจัดทำร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี/เพิ่มเติม และทิศทางการพัฒนาประเทศ นโยบายรัฐบาล ตลอดจนทั้งปัญหาและความต้องการของประชาชน ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยปฏิบัติงานตามแผนที่ได้วางไว้ โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่นโดยรวม ด้วยความเสมอภาค ยุติธรรม และที่สำคัญต้องเป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่จะสร้างสรรค์ท้องถิ่นให้เข้มแข็งด้วยพลังของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วยความมุ่งมั่นและเต็มใจ

ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการนำสภาพปัญหา ความต้องการ ที่เกิดจากความต้องการ/ปัญหาที่แท้จริงของชุมชนมาจัดลำดับความสำคัญ ความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข โดยการจัดเวทีประชาคมร่วมกัน และเรียบเรียงในรูปแบบแผนชุมชน รูปแบบแผนพัฒนาท้องถิ่น มีการบูรณาการร่วมกัน เพื่อนำไปบรรจุในข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เข้าสู่กระบวนการปฏิบัติเมื่อรับการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินงานต่อไป แต่เนื่องจากในปัจจุบันการบูรณาการข้อมูลการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับพื้นที่ยังมีน้อยมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคลากรผู้ปฏิบัติยังเชื่อมโยงแผนงาน/โครงการระหว่างหน่วยงานยังไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ไม่ตระหนักถึงความสำคัญในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนมีค่อนข้างน้อย แผนงาน/โครงการที่กำหนด จึงยังไม่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของประชาชน และอาจด้วยหลายปัจจัยที่มีผลให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับพื้นที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ว่ามีสภาพและปัญหาอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

3. ประโยชน์ของการวิจัย

3.1 ผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงสภาพและปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

3.2 ผลการวิจัยทำให้ได้แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการไป เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบในกระบวนการ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอนาคตต่อไป

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษา มีขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

4.1.1 สภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

4.1.1.1 ด้านการเตรียมการจัดทำแผน

4.1.1.2 ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์

4.1.1.3 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

4.1.1.4 ด้านการติดตามและประเมินผล

4.1.2 ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

4.1.2.1 ด้านบุคลากร

4.1.2.2 ด้านงบประมาณ

4.1.2.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์

4.1.2.4 ด้านวิธีการ

4.1.3 แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

4.2 ด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มีพื้นที่ในการศึกษา คือ ชุมชนในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

4.3 ด้านประชากร

4.3.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง 12 หมู่บ้าน ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมหมู่บ้าน และมีประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ไม่น้อยกว่า 1 ปี มีจำนวนทั้งหมด 265 คน

4.3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิภาควิชาการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่มีประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 15 คน

4.4 ด้านเวลา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ตั้งแต่ มิถุนายน 2567 - สิงหาคม 2567

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ครั้งนี้มีขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง 12 หมู่บ้าน ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมหมู่บ้าน และมีประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ไม่น้อยกว่า 1 ปี มีจำนวนทั้งหมด 265 คน (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2567)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสร้างแบบสอบถาม และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผลการวิเคราะห์ข้อคำถามในการวิจัยครั้งนี้ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.87 ซึ่งถือว่า เป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหา ได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง 12 หมู่บ้าน ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.81 จึงนำแบบสอบถามไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บพร้อมกับผู้ช่วยนักวิจัยในภาคสนาม โดยก่อนการเก็บข้อมูลได้มีการซักซ้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในแบบสอบถาม

4) การจัดทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้การวิเคราะห์สถิติพรรณนาในรูปแบบของค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

(1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

(2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(3) การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับข้อคำถามปลายเปิด (Unstructured Questionnaire) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและอธิบายเชิงพรรณนา

(4) หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจะทำการแปลผลและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย แล้วนำมาสรุปผลการวิจัยโดยการบรรยายต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง 12 หมู่บ้าน ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากที่ประชุมหมู่บ้านและมีประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ไม่น้อยกว่า 1 ปี มีจำนวนทั้งหมด 265 คน (ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2567)

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสร้างแบบสอบถาม และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผลการวิเคราะห์ข้อคำถามในการวิจัยครั้งนี้ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.87 ซึ่งถือว่า เป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหา ได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน ทั้ง 12 หมู่บ้าน ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.81 จึงนำแบบสอบถามไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บพร้อมกับผู้ช่วยนักวิจัยในภาคสนาม โดยก่อนการเก็บข้อมูลได้มีการซักซ้อมทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในแบบสอบถาม

4) การจัดทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้การวิเคราะห์สถิติพรรณนาในรูปแบบของค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

- (1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ
- (2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- (3) การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับข้อคำถามปลายเปิด (Unstructured Questionnaire) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและอธิบายเชิงพรรณนา
- (4) หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจะทำการแปลผลและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย แล้วนำมาสรุปผลการวิจัยโดยการบรรยายต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

การเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ดำเนินการ ดังนี้

1) การกำหนดองค์ประกอบเนื้อหาและแนวคิดการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

2) การร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้มาเป็นแนวทางในการร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการ

3) ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดย กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิภาควิชาการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่มีประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงภาคส่วนละ 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน โดยใช้การเลือกเฉพาะเจาะจงจากผู้ที่มีการประสบการณ์บริหารหรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มาอย่างน้อย 3 ปี การสนทนากลุ่ม โดยการนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการมานำเสนอในการประชุมฯ และใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นองค์ประกอบเนื้อหาและแนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการ เพื่อจะนำไปใช้ร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

4) สรุปผลการสนทนากลุ่ม และตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมตามแนวทางของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 15 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิภาควิชาการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่มีประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสรุปผลการศึกษาในภาพรวมก่อนดำเนินการเขียนการศึกษาค้นคว้า

6. ผลการวิจัย

การพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการ ขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สรุปได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในขั้นตอนต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

6.1.1 ผลการศึกษพบว่า สภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีระดับความพึงประสงค์ในระดับมากในทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเตรียมการจัดทำแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผล เกี่ยวกับสภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. ด้านการเตรียมการจัดทำแผน	3.83	0.76	มาก
2. ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์	3.75	0.75	มาก
3. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.77	0.73	มาก
4. ด้านการติดตามและประเมินผล	3.76	0.87	มาก
ผล	3.78	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$, $\sigma = 0.71$) เมื่อพิจารณาทีละรายการพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ($\mu = 3.83$, $\sigma = 0.76$) รองลงมาคือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\mu = 3.77$, $\sigma = 0.73$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ ($\mu = 3.75$, $\sigma = 0.75$)

6.2 ผลการศึกษาปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยสรุปได้ ดังนี้

6.2.1 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีระดับความพึงประสงค์ในระดับปานกลางในทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านงบประมาณมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผล เกี่ยวกับปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวม

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1. ด้านบุคลากร	3.12	0.91	ปานกลาง
2. ด้านงบประมาณ	3.38	1.00	ปานกลาง
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.20	1.04	ปานกลาง
4. ด้านวิธีการ	3.21	0.99	ปานกลาง
ผล	3.23	0.88	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.23$, $\sigma = 0.88$) เมื่อพิจารณาทีละรายการพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงบประมาณ ($\mu = 3.38$, $\sigma = 1.00$) รองลงมาคือ ด้านวิธีการ ($\mu = 3.21$, $\sigma = 0.99$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านบุคลากร ($\mu = 3.12$, $\sigma = 0.91$)

6.3 ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สรุปได้ดังนี้

6.3.1 ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ควรมีการจัดเวทีประชาคมระดมความคิดเห็น เพื่อรับฟังปัญหาความต้องการ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ร่วมกัน อีกทั้งควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชนและภาค

ส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ตลอดจนการประชาสัมพันธ์เชิญชวนหน่วยงานและประชาชนผ่านช่องทางหมู่บ้านและเวทีประชาคมอย่างทั่วถึง

6.3.2 ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและศักยภาพขององค์กร โดยพิจารณาความสอดคล้องเชื่อมโยง หรือขัดแย้งของปัญหา ความต้องการและนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งยังควรให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาและความต้องการของประชาชนก่อนการเรียงลำดับปัญหาความต้องการของประชาชนเพื่อนำไปสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น

6.3.3 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรมีการระดมส่วนราชการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่ร่วมกันในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการจัดประชาคมในเวทีระดับหมู่บ้าน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องเชื่อมโยงกัน

6.3.4 ด้านการติดตามและประเมินผล ควรมีการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทุกภาคส่วน และการประชาสัมพันธ์รายงานผลประเมินแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง

6.3.5 ด้านบุคลากร ควรมีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องทางด้านระเบียบกฎหมายและเทคนิคการด้านวิชาการ รวมทั้งการสร้างเชื่อมั่นให้ประชาชนและส่วนราชการต่าง ๆ ในการจัดทำ การเสนอแผน และการเสนอโครงการจากหมู่บ้านสู่องค์กรบริหารส่วนตำบล และควรมีการระดมความคิดของประชาชนสู่เจ้าหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

6.3.6 ด้านงบประมาณ ควรมีการจัดประชุมฝ่ายงบประมาณในความสำคัญของโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเรียงลำดับความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วน พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจกับทุกภาคส่วนในด้านงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ตลอดจนการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการพึ่งพาตนเองได้ตามงบประมาณและทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด

6.3.7 ด้านวัสดุอุปกรณ์ ควรมีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบันทึกข้อมูล การดำเนินการและการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น

6.3.8 ด้านวิธีการ ควรมีการประชุมหารือหรือพร้อมทั้งสรุปประเด็นความคิดเห็นในแต่ละขั้นตอน และควรลดขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ การประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สามารถประชุมร่วมกันได้ เช่น การประชุมคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นการลดขั้นตอนในการดำเนินการและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย การพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

7.1 สภาพในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีสภาพการจัดทำอยู่ในระดับมากในทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด พบว่า ไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาและความต้องการของประชาชน ตลอดจนไม่ให้ความสำคัญกับการจัดเรียงลำดับปัญหาความต้องการของประชาชนเพื่อนำไปสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น ทำให้การนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติไม่สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง การวิเคราะห์สถานการณ์จึงมีความสำคัญต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากแผนการพัฒนาเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยง และส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุน และเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจ

กำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2566) ดังนี้

- 1) ควรให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดำเนินการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลจริง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 2) ข้อมูลที่ใช้ควรเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน มีความถูกต้องและครบถ้วน
- 3) ควรมีการประชุมหารือร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งสรุป และระดมความคิดเห็นในแต่ละขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อย่างถูกต้องและครอบคลุม

จากผลการวิจัยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แสงเดือน แก้วสัมพันธ์, กฤษณ์ ภูริพงศ์ และพริมา สุขคำภา (2566, น. 235) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้ กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า คุณภาพในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมือง หนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีกระบวนการในการจัดทำ ได้แก่ ด้านขั้นตอนการ จัดทำแผน ด้านขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติ และด้านขั้นตอนการติดตามและประเมินผลแผน ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จักรพันธ์ ลิ้มมังกร (2561, น. 133) ศึกษาแนวทาง การพัฒนากระบวนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของ เทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัวอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ยึดรูปแบบคู่มือการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน คือ

- 1) การเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
 - 2) การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ
 - 3) การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานการณ์การพัฒนาของท้องถิ่น
- ในปัจจุบัน
- 4) การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาท้องถิ่น
 - 5) การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 6) การกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาท้องถิ่น
 - 7) การกำหนดและการบูรณาการแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

8) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น

9) การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น

7.2 ปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านปัญหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงบประมาณ พบว่า การจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่นไม่เพียงพอและการจัดสรรงบประมาณไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและไม่ให้ความสำคัญต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งปัญหาที่ค้นพบจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในอนาคตต่อไป ดังนี้

1) ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ว่ามีงบประมาณที่สามารถใช้ได้จริงในการพัฒนามากน้อยเพียงใด

2) ควรสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในด้านงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดขององค์การบริหารส่วนตำบล

3) ควรมีการเรียงลำดับความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วน เพื่อจัดการงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4) ควรมีการกำหนดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ที่เกินศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่น

จากผลการวิจัยสอดคล้องกับ ชีรนัย โจนลายดา (2565, น. 1) ศึกษาเรื่องกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลกุฎี อำเภอฝักใต้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบในขั้นตอนการจัดทำแผน คือ ระเบียบที่มีหลายขั้นตอนซึ่งเป็นอุปสรรคในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง ประชาชนไม่ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น งบประมาณมีอย่างจำกัด ไม่สามารถแก้ไข ปัญหาของประชาชนครอบคลุมทุกกลุ่มได้ และสอดคล้องกับ พิมพ์สวรรค์ เสียงเจริญ และวีระยุทธ พรพจน์ธนาศ (2563, น. 77-78) ศึกษาเรื่องแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านช่อง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ผล

การศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านช่อง ไม่มีประสิทธิภาพ ได้แก่

- 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ไม่ให้ความร่วมมือขาดการมีส่วนร่วม
- 2) การรวบรวมข้อมูล ปัญหา/ความต้องการของชุมชนไม่ครอบคลุมทุกด้าน
- 3) การจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมไม่ตอบสนองความต้องการเท่าที่ควร
- 4) บุคลากรของเทศบาลตำบลบ้านช่องที่มีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่เพียงพอ
- 5) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับโครงการทั้งหมดที่บรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น

นอกจากนี้ สมโชค คงแป้น (2556, น. 101) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาด อำเภอมะนัง จังหวัดตรัง พบว่า มีการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นน้อย มีบุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่เพียงพอและบุคลากรที่รับผิดชอบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต. หนองตาด มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่เพียงพอ

7.3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ ควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ตลอดจนการประชาสัมพันธ์เชิญชวนหน่วยงานและประชาชนผ่านช่องทางหมู่บ้านและเวทีประชาคมอย่างทั่วถึง

2) การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา คือ ควรมีการจัดเวทีประชาคมระดมความคิดเห็น เพื่อรับฟังปัญหาความต้องการของประชาชน เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ร่วมกันในการพัฒนาท้องถิ่นของทุกภาคส่วนให้สอดคล้องเชื่อมโยงกัน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ควรให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรดำเนินการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในพื้นที่ ทั้งยังควรให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และปัญหาความต้องการของประชาชน ก่อนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

4) การตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนา คือ ควรให้ประชาชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนา โดยแนวทางการพัฒนาควรครอบคลุมสภาพปัญหาและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในตำบลโป่งงาม

5) การจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา คือ บุคลากรควรมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาอย่างถูกต้อง และรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาควรมีความถูกต้อง ครอบคลุมทุกปัญหาและสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนา

6) การจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ ควรให้คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำการจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ความรู้แก่ประชาชนถึงการจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่พิจารณาเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรมีการจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อช่วยเหลือประชาชนได้อย่างแท้จริง

7) การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรตรวจสอบรายละเอียดต่าง ๆ ของร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยละเอียดเพื่อความถูกต้อง ก่อนการพิจารณาให้ความเห็นชอบ รวมทั้งลำดับขั้นตอนของการอนุมัติและการประกาศใช้ควรดำเนินการอย่างถูกต้องและรวดเร็ว ตลอดจนควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ และแจ้งรายงานการประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น ให้ทราบประชาชนและ

ภาคส่วนต่าง ๆ ทรบอบอย่างทั่วถึง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2566; เทศบาลเมืองลำพูน กองวิชาการและแผนงาน, 2566)

ซึ่งสอดคล้องกับ จักรพันธ์ ลิ้มมังกร (2561, น. 144) ที่ได้ระบุว่า การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาคม ในการที่จะได้แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง และได้กำหนดอนาคตของตนเองว่าจะไปในทิศทางไหน เพราะประชาชนจะเป็นผู้ที่รู้ปัญหาและความต้องการของชุมชนดีที่สุด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่จะพัฒนาท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด และมีความรู้ความสามารถในการทำประชาคม และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งหากการทำประชาคมมีความซับซ้อนในการแสดงความคิดเห็น หรือการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่จะนำมาสู่โครงการและกิจกรรมที่จะพัฒนาชุมชน กลุ่มผู้ที่มีทักษะความรู้ความสามารถ ในการพัฒนาชุมชนอย่างเช่น สมาชิกสภาเทศบาล นักพัฒนาชุมชน ประธานกลุ่มต่าง ๆ อาจจะต้องแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นแนวทางให้กับประชาชนในการที่จะเสนอปัญหาและความต้องการ ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้ข้อมูลสภาพปัญหาที่เป็นจริงของชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ มาลินี อำพรเวช (2564, น. 1) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือ อำเภอสุมทรีเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ปัจจัยหลัก คือ ประชาชนต้องการใช้โอกาสในเวทีประชาคมเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้า และต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับทราบ พร้อมทั้งนำปัญหาหรือความคิดเห็นของประชาชนไปดำเนินการแก้ไขหรือบรรจุไว้ในแผนพัฒนาฯ จึงกล่าวได้ว่าการจัดทำประชาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น กระบวนการขั้นตอนมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาฯ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือ เปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับ ผลประโยชน์ ตลอดจนการเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนา

กล่าวโดยสรุป การพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ทุกขั้นตอน ควรมีการระดมส่วนราชการและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในทุก ๆ ขั้นตอน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันอย่างรอบคลุม โดยภายหลังจากการดำเนินการนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติ ควรมีการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นประจำอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทุกภาคส่วน ตลอดจนควรให้ความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์แผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

8. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรดำเนินการดังนี้

8.1 องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม ควรมีการประชาสัมพันธ์ปฏิทินในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หน่วยงานในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม และประชาชนทั่วไปทราบอย่างทั่วถึง

8.2 องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม ควรให้ความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์แผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง พร้อมทั้งแจ้งรายงานการประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

8.3 องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม ควรสร้างแรงจูงใจหรือจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น

9. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

9.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการที่มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

9.2 ควรศึกษาวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแผนพัฒนาท้องถิ่นในด้านความสอดคล้องกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

9.3 ควรศึกษาการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ทราบว่าโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่นว่าสอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2566). แผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570).

กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.

จักรพันธ์ ลิ้มมังกร. (2561). แนวทางการพัฒนาระบบการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

เทศบาลเมืองลำพูน กองวิชาการและแผนงาน. (2566). คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. สืบค้นจาก www.lamphuncity.go.th

ธีรณัย โจนลายดา. (2565). กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลกุฎี อำเภอมักหัก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พิมพ์สวรรค์ เสี่ยงเจริญ และวีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2563). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านช่อง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มาลินี อำพรเวช. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเกลือ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมโชค คงแป้น. (2556). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดตรัง. การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

แสงเดือน แก้วสัมพันธ์, กฤษณ์ ภูริพงศ์ และพริมา สุขคำภา. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนภายใต้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. รายงานการประชุมวิชาการวิจัยและนวัตกรรมสร้างสรรค์ ครั้งที่ 8 (CRCI 2022) (น. 235-245). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.